

UvA-DARE (Digital Academic Repository)

De rol van de buurt en levenslooptransities voor de overgang naar werk

Miltenburg, E.; van de Werfhorst, H.

DOI

[10.5117/MEM2017.3.MILT](https://doi.org/10.5117/MEM2017.3.MILT)

Publication date

2017

Document Version

Final published version

Published in

Mens en Maatschappij

License

CC BY-NC-ND

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Miltenburg, E., & van de Werfhorst, H. (2017). De rol van de buurt en levenslooptransities voor de overgang naar werk. *Mens en Maatschappij*, 92(3), 323-327. <https://doi.org/10.5117/MEM2017.3.MILT>

General rights

It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Disclaimer/Complaints regulations

If you believe that digital publication of certain material infringes any of your rights or (privacy) interests, please let the Library know, stating your reasons. In case of a legitimate complaint, the Library will make the material inaccessible and/or remove it from the website. Please Ask the Library: <https://uba.uva.nl/en/contact>, or a letter to: Library of the University of Amsterdam, Secretariat, Singel 425, 1012 WP Amsterdam, The Netherlands. You will be contacted as soon as possible.

vergroten van toegang tot onderwijs. Hoewel dit zeker een manier is om ongelijkheden in gezondheid en functioneren tussen sociaal-economische groepen tegen te gaan, laten onze resultaten zien dat ook werkkenmerken en inkomen ongeacht het opleidingsniveau meerdere aspecten van het verouderingsproces beïnvloeden. Beleid dat is gericht op een levensloopenadering is dus waarschijnlijk effectiever dan een exclusieve focus op de eerste levensfase.

Ten tweede lijken psychosociale aspecten van veroudering minder sterk samen te hangen met SEP dan fysieke en cognitieve aspecten. Aanvullende analyses lieten bijvoorbeeld zien dat ouderen met een lage SEP even vaak sociaal participeren, maar in andere soorten organisaties (m.n. buurt- en ouderenorganisaties) dan ouderen met een hoge SEP (m.n. vakbonden en politieke partijen). En het uitblijven van ongelijkheden in sociale eenzaamheid geeft aan dat ouderen met lage SEP geen groter gebrek ervaren aan sociale contacten, ondanks dat zij gemiddeld kleinere sociale netwerken hebben. Interventies gericht op het terugdringen van sociaal-economische verschillen in SA lijken dus vooral effect te kunnen sorteren op het gebied van fysiek en cognitief functioneren, waarin ongelijkheden sterk aanwezig zijn.

Ten derde bevestigen onze resultaten het belang voor toekomstig wetenschappelijk onderzoek om meerdere elementen van SEP te bestuderen en vaker geïntegreerde maten van gezondheid en functioneren te betrekken, wanneer het gaat om het functioneren van ouderen. Het eerste geeft meer inzicht in de redenen dat ongelijkheden bestaan en biedt betere aanknopingspunten voor beleid en interventie. Het tweede kan de uitkomsten uit eerdere studies gefocust op specifieke indicatoren van functioneren beter in het perspectief van het veelomvattende verouderingsproces plaatsen. Uiteindelijk is dat ‘totaalplaatje’ ook voor ouderen zelf van belang.

De rol van de buurt en levenslooptransities voor de overgang naar werk

door Emily Miltenburg en Herman van de Werfhorst

Oorspronkelijk artikel: Miltenburg, E.M. & Van de Werfhorst, H.G. (2017). Finding a Job: The Role of the Neighbourhood for Different Household Configurations over the Life Course. *European Sociological Review*, 33(1), 30-45

In de jaren 2008-2012 werden honderden miljoenen geïnvesteerd in de omvorming van probleemwijken (in de volksmond ook wel Vogelaarwijken genoemd, naar voormalig Minister van Wonen, Wijken en Integratie Ella Vogelaar) naar ‘prachtwijken’. Het centrale idee achter het wijkenbeleid is het bestaan van zogenaamde

'buurteffecten': het wonen in een achterstandsbuurt zou extra negatieve gevolgen hebben voor haar bewoners. Het verbeteren van de sociaal-economische positie en arbeidskansen van bewoners van achterstandswijken door het opbreken van armoedeconcentraties was slechts één van de doelstellingen achter het wijkenbeleid, maar wordt in het publieke debat nog vaak aangehaald. In de wetenschappelijke literatuur wordt hierbij vaak verwezen naar 'sociaal-interactieve mechanismen'. Hieronder vallen onder andere de socialiseringstheorie en sociale-isolatiethese in de buurt; aangenomen wordt dat een groter aandeel werkzame burens in meer welvarende buurten onder andere meer hulpbronnen, meer informatie over banen en meer positieve rolmodellen en normen ten opzichte van werk opleveren. De verwachting is dat het wonen in deze buurten de kans op sociaal-economische stijging bevordert. Volgens hetzelfde principe wordt verwacht dat het bewoners van buurten met concentraties van bijstandsgerechtigden en met burens met een lager inkomen ontbreekt aan deze hulpbronnen en normen. Ook hebben zij meer afstand tot de arbeidsmarkt met als gevolg beperkte arbeidsperspectieven. Kortom: men gelooft dat de buurt waar iemand woont het dagelijks leven structureert en de kansen bepaalt die zich voordoen.

Het hardnekkige geloof in deze buurteffecten heeft ingrijpende gevolgen gehad. Sociale huurwoningen werden gesloopt of verkocht om plaats te maken voor koop- en huurwoningen voor de economische middenklasse. Het zeer omvangrijke wetenschappelijk veld over buurteffecten op economische stijgingskansen van haar bewoners is verdeeld. De meeste studies kijken echter naar het buurteffect als een hoofdeffect (onconditioneel), waarbij de buurt evenveel invloed heeft op verschillende bewoners binnen de buurt. Maar dat is helemaal niet aannemelijk als je bedenkt dat de verwachting is dat de invloed van de buurt onder andere via rolmodellen en hulpbronnen van burens geschiedt. Deze sociale processen in de buurt gaan niet voor elke buurtbewoner in gelijke mate op, bewoners verschillen in de mate waarin zij zich tot de buurt verhouden en toegang hebben tot informele sociale steun en hulpbronnen in de buurt.

Overgang naar werk en verschillen tussen burens

Het artikel in *European Sociological Review* onderscheidt zich op twee manieren van het leeuwendeel van de studies naar buurteffecten. Waar veel van deze studies op economische uitkomsten kijken naar het hebben van een baan of de hoogte van het inkomen, kijkt deze studie naar de invloed van de buurt op de tijd die passeert voordat iemand na niet actief te zijn op de arbeidsmarkt weer een baan heeft. Naast uiteraard de invloed van de individuele kenmerken van de bewoner (geslacht, leeftijd, migratie-achtergrond, type inactiviteit en type huishouden) op de overgang naar werk, was de verwachting op basis van bovenstaande mechanismen dat bewoners van achterstandsbuurten er minder snel in slagen aan werk

te komen. Daarnaast was de voornaamste verwachting dat deze achterstand nog sterker is voor diegenen die meer aan de buurt blootgesteld worden. Een these die in de buurteneffecten-literatuur al vaak is aangedragen, maar nooit expliciet getoetst met longitudinale data, is dat bewoners met kinderen meer door de buurt worden beïnvloed, omdat zij naar verwachting meer tijd in de buurt doorbrengen en een dichter netwerk in de buurt hebben. Voor alleenstaanden in de buurt zou dat in veel mindere mate opgaan. Kortom, de studie betoogt dat individuen in verschillende typen huishoudens zich op verschillende manieren tot de buurt verhouden en dat de zogenaamde buurteffecten daardoor ook anders zijn voor verschillende buurtbewoners.

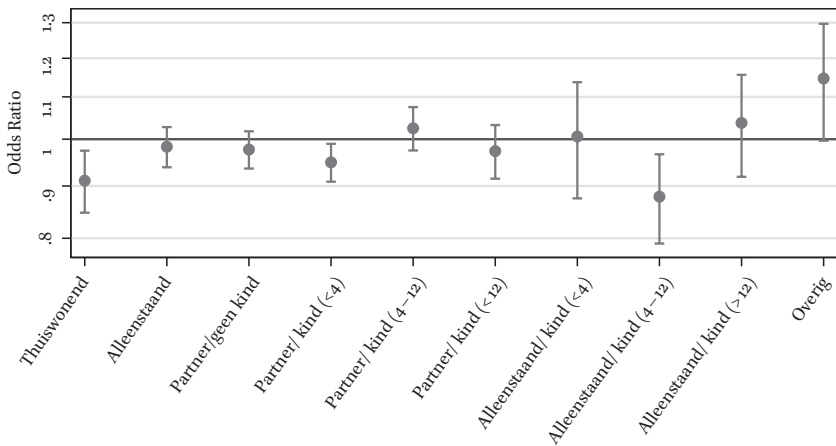
Longitudinale analyses op basis van registerdata

Voor deze studie is een willekeurige steekproef getrokken uit het Sociaal Statistisch Bestand van het Centraal Bureau voor de Statistiek (geanonimiseerde individuele registerdata over sociaal-economische, demografische en ruimtelijke statistieken van de Nederlandse bevolking). Vervolgens is een leeftijdsselectie (18-55 jaar) gemaakt en zijn verschillende registerdatabestanden aan elkaar gekoppeld voor de jaren 2004-2011.

Een persoon is maandelijks gevolgd (inclusief huishoudenskenmerken en buurt) vanaf het moment dat de persoon in deze periode niet actief was op de arbeidsmarkt (ontvanger van werkloosheidsuitkering, bijstandsuitkering, sociale voorzieningen, ziekte-, arbeidsongeschiktheidsuitkering of overig zonder inkomen) tot deze persoon weer actief werd op de arbeidsmarkt (werknemer, zelfstandige of overig actief). Het ging dus om de algemene overgang van inactiviteit naar activiteit en naast de dynamiek van de arbeidsmarktloopbaan werden ook de levenslooptransities (verhuizingen, de komst van kinderen, de leeftijd van het jongste kind in het huishouden en het wel of niet hebben van een partner) in deze studie nadrukkelijk meegenomen. De sociaal-economische status van de buurt is gemeten door een gestandaardiseerde deprivatie-index per buurt te maken op basis van inkomensgegevens en aantal bijstandsgerechtigden per buurt (afkomstig van Kerncijfers Wijken en Buurten van Centraal Bureau van de Statistiek).

Aan de hand van een *discrete time event history analysis* en aparte modellen voor mannen en vrouwen is gevonden dat het wonen in een achterstandsbuurt alleen vrouwen lijkt te belemmeren in hun overgang van inactiviteit naar werk. Als we ons vervolgens richten op de verschillende huishoudens blijken ook hier grote verschillen te bestaan. Onderstaande figuur toont de *odds ratios* voor de samenhang tussen de mate van sociaal-economische achterstand in de buurt en de transitie naar werk voor verschillende posities in huishoudens. Een *odds ratio* kleiner dan 1 betekent een negatieve invloed op overgang naar werk.

Hieruit blijkt duidelijk dat de buurt er niet voor iedereen toe doet: alleen voor moeders met een partner en een jong kind onder de vier jaar en alleenstaande moeders van kinderen in de basisschoolleeftijd (van wie inderdaad wordt aangenomen dat ze meer sociaal zijn ingebed binnen de buurt) belemmert het wonen in een relatief gedepriiveerde buurt de overgang naar werk. Tegen de verwachtingen in geldt dat ook voor thuiswonende vrouwen (maar dat is een zeer heterogene groep) en juist weer niet voor alleenstaande moeders met een kind onder de vier jaar oud (mogelijke verklaring is dat deze groep vanuit de gemeente geen sollicitatieplicht heeft). Ons model suggereert ook dat er geen samenhang is tussen de buurt en overgang naar werk voor moeders met kinderen in andere leeftijden en ook niet voor vaders, terwijl wij ook verwachtten dat deze personen meer betrokken zijn bij de buurt.

Figuur 1 Odds ratio voor overgang naar werk (voor vrouwen) bij een toename in de gestandaardiseerde deprivatie-index per buurt (maandelijks, per huishoudenstype)

De buurt heeft een verschillende invloed op verschillende bewoners

De verwachting dat bewoners van achterstandsbuurten er minder snel in slagen aan het werk te komen lijkt dus zeker niet voor iedereen in deze buurt op te gaan. Gezien deze selectiviteit is het vermoeden dat de invloed van de sociaal-economische kenmerken van de buuren maar beperkt is. Een mogelijke verklaring voor de beperktere kansen op de arbeidsmarkt voor deze groepen moeders is, maar dat is niet onderzocht, een meer beperkte lokale arbeidsmarkt in achterstandsbuurten, slechtere reputatie van de buurt en minder bereidheid van moeders van jonge kinderen om te forenzen naar een baan ver van huis. Ook andere normen in

achterstandsbuurten ten opzichte van thuisblijven voor de kinderen van moeders kunnen een verklaring zijn. Bovendien kunnen de beschikbaarheid en de kosten van de kinderopvang een belemmering zijn voor het aan het werk gaan van moeders in deze buurten.

Toekomstig onderzoek zou zich meer kunnen richten op bovenstaande alternatieve verklaringen. En om tegemoet te komen aan de behoeften van kansarmere bewoners in achterstandsbuurten en de effectiviteit van de stedelijke vernieuwingsprojecten te vergroten is het voor beleidsmakers belangrijk om rekening te houden met het gegeven dat de invloed van de buurt anders is voor mensen in verschillende levensfasen; een beleidsinterventie op gebiedsniveau kan haar doel al snel voorbij schieten. Daarnaast komt het bestaan van sociaal-economische ongelijkheden niet louter voort uit de buurt waar iemand woont en de buuren waarmee iemand zich omringd heeft. Aannemelijker is dat reeds bestaande ongelijkheden bepalen waar iemand woont en welke kansen zich voordoen. Meer recent onderzoek toont ook aan dat bewoners zich selecteren in buurten die beter aansluiten bij hun sociaal-economische status, hetgeen tegen het ideaal van menging ingaat.

Soort zoekt soort: vriendschapselectieprocessen met betrekking tot slachtofferschap en daderschap

door Josja Rokven, Jochem Tolsma, Stijn Ruiter en Gerbert Kraaykamp

Oorspronkelijk artikel: Rokven, J., Tolsma, J., Ruiter, S. Kraaykamp, G. (2016). Like two peas in a pod? Explaining friendship selection processes related to victimization and offending. *European Journal of criminology*, 13(2), 231-256

Mensen met dezelfde eigenschappen hebben vaker relaties met elkaar dan mensen die sterk van elkaar verschillen. Dit fenomeen is terug te vinden in een breed scala van sociale relaties, zoals in huwelijken, arbeidsrelaties en vriendschappen. Zo hebben partners en vrienden bijvoorbeeld vaak hetzelfde opleidingsniveau, religieuze voorkeur en delen ze dezelfde interesses. Gelijkenissen tussen vrienden is ook een klassiek onderwerp in de criminologie. Verschillende criminologen hebben vastgesteld dat de vrienden van criminelen zelf ook vaak de wet overtreden. Een belangrijke vraag die hierbij vaak wordt gesteld is waarom dit het geval is. Worden mensen beïnvloed door het criminele gedrag van hun vrienden, bijvoorbeeld omdat ze criminaliteit van hun vrienden leren? Of zoeken criminele personen juist bewust naar vrienden die zelf ook delicten plegen?

Ons onderzoek richt zich op de laatste vraag en gaat na of daders inderdaad vaker bevriend zijn met andere daders. Een van de vernieuwingen van ons onderzoek is dat